

ประโยค ป.ธ. ๘
แต่ง ฉันทภาษามคร
สอบ วันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒

จงเก็บข้อความตามที่จะเก็บได้ ในข้อความข้างท้ายนี้ แล้วประพันธ์ให้เป็นภาษามครโดยฉันทลักษณะ ๓ อย่าง ตามถนัด แต่งฉันทอะไร แจ่มชัดไว้ด้วย ฯ

อนึ่ง ในการทรงบัญญัติสิกขาบทนั้น ๆ เมื่อมีเรื่องเกิดขึ้นปรากฏแล้วโปรดให้ประชุมภิกษุทั้งหลายเพื่อเป็นการหลักฐาน แลปิดช่องที่จะคัดค้านในภายหลัง ให้เรียกตัวผู้กระทำความผิดมาในท่ามกลางประชุมภิกษุแล้วทรงซักถามตามระเบียบการอันชอบ เป็นอันเปิดโอกาสให้จำเลยแก้คดีได้เต็มที่ เมื่อผู้ผิดรับสารภาพเองแล้ว จึงตรัสดำหนิช้โทษในการประพฤตินั้นแล้ว จึงทรงบัญญัติห้ามมิให้ทำต่อไป

लगข้อที่ควรจะถือเอากฎหมายบ้านเมืองเป็นหลัก ตรัสถามผู้อื่นซึ่งเป็นผู้รู้กฎหมายก่อน จึงทรงบัญญัติอนุโลมตามนั้นก็มี เช่นเมื่อจะทรงบัญญัติมาตราอาหารในทุติยปราชิก ทรงทำกิจเบื้องต้นดังกล่าวมาแล้วนั้น ผินพระพักตร์ไปถามภิกษุผู้เป็นผู้พิพากษาซึ่งมาบวชแลประชุมอยู่ในที่นั้นว่า ทางบ้านเมืองท่านกำหนดราคาของเท่าไรเป็นอย่างต่ำ จึงลงโทษผู้ทำอกินนาทานฐานเป็นผู้ร้ายเธอกราบทูลว่า ๕ มาสก จึงทรงตั้งมาตราอาหารตามนั้น ทั้งนี้ ก็เพราะพระการณลลิตา ด้วยว่า แม้จะทรงทราบอยู่แล้ว แต่ตรัสถามอย่างนั้นก่อนก็เพื่อให้ปรากฏว่า มิได้เอาพระองค์เป็นใหญ่ ทรงบัญญัติอะไร ๆ หาหลักเกณฑ์มิได้ อาศัยภิกษุรูปนั้นซึ่งเคยเป็นเจ้าหน้าที่โดยตรงอยู่แล้วเป็นหลัก ก็หมดข้อค้านดัง

แม้ในเรื่องเฉพาะตัวบุคคล ก็ทรงปฏิบัติอย่างนั้น ดังเรื่องภิกษุรูปหนึ่งคือพระสารีบุตร ในสาเหตุที่พระสารีบุตรไม่ตกทายตนแล้ว ถือเอาข้อที่ชายสังฆาฏิพระสารีบุตรถูกตัวหน้อยหนึ่งเป็นมูล มากราบทูลฟ้องใส่ความว่า พระสารีบุตรแกล้งเดินกระทบตนแล้วไม่ขอขมา พระองค์แลใคร ๆ โดยมาก

ก็ยอมทราบได้ว่า ไม่ใช่วิสัยที่พระสารีบุตรจะประพาศิเกรเช่นนั้น แต่พระองค์ก็ยังทรงมีพระพุทธโองการดำรัสให้หาตัวพระสารีบุตรมา ณ ชุมนุญภิกขุในฐานะเป็นจำเลย ตรัสซักถามตามรูปการณ์ในที่สุดปรากฏว่า พระสารีบุตรไม่ผิดดังข้อหา รับสั่งให้ท่านอดโทษแก่ภิกษุผู้เป็นโจทก์นั้น ทรงระงับอธิกรณ์ให้เป็นการขาวแจ่มใสสิ้นธุลีละอองหมจดจืดทางก่อนและบ่นว่า อันจะเลี้ยวลตมีในภายหลังว่า เขาฟ้องอัครสาวกแล้วไม่ทรงรับฟ้องหรือทรงรับแล้วนิ่งเสียไม่วินิจฉัย หรือวินิจฉัยไม่เป็นธรรม ข้อที่พระสารีบุตรไม่ขัดพระพุทธโองการ แม้ทราบประจักษ์ใจอยู่ว่า ตนไม่ผิด แต่เมื่อมีโจทก์แล้วก็ไม่ยอมเป็นจำเลยมาสู่ภิกษุสันนิบาตไม่มีความอาฆาตเคັนเคื่องแก่โจทก์ชำระตนให้พ้นมลทินโทษโดยธรรมิกอุบายตัดทางดิฉินของคนทั้งหลายว่าเป็นคนคือถือเอาแต่ใจตน ไม่เคารพจนชั้นพระพุทธโองการ ให้การแก้คดีไม่เป็นธรรมนี้ ก็เป็นการฉวนลิกดาเหมือนกัน แลควรเป็นแบบอย่างสำหรับสาธุชนผู้ต้องเป็นจำเลยในคดีนั้น ๆ ๕

ใช้เวลา ๔ ชั่วโมง กับ ๑๕ นาที.

ประโยค ป.ธ. ๘
ตัวอย่าง แต่งฉันทภาษามคร

พ.ศ. ๒๕๖๒

ปฐยาวัตร

สิกขาปทลหิ ภิกขุณ	ปณฺญาเปนุโต ตถาคโต
นิทานสฺมี สมฺบุปฺนเน	การณพฺพลโก สทา
สกุจิภาวาย ปจฺฉาเป	อปฺปฏิกโกสนาย จ
ภิกขโว สนฺนิปาเตตฺวา	อปฺปราธกรํ ยตี
ปฏโกเสตฺวานุรูปเน	วิธินา ปฏิจฺจุจฺฉิ ตํ
สเจ โส สมฺปฏิจฺเจยฺย	กตาปฺราธมตฺตนา
เอตํ วิครหิตฺวาน	ทสฺเสตฺวา โทสมายตี
สิกขาปทํ ภิกขุณ	ปณฺญาเปสิ ยถากมํ ฯ

อินทรวีเชียร

ปณฺญาปยนฺตํ สุกโต มุนินฺโท
กตฺวา ปมาณํ วรรณฺจฺฉินฺตี
อาทิมฺหิ อาปฺจุจฺฉิ นีติพฺยตฺตํ
นีตฺยานุโลมํ ตมปณฺญาเปสิ
อุปฺปนฺนวตฺถุร วิชานิตพฺพํ
สมฺพุทฺธเสฏฺโฐ กรุณาภิกฺขุโต
โน โหติ อตฺตาริเปเตยฺยญฺโต
ปฺปราชิกํ เอตฺถ ววฺจฺชนฺเปนุโต
ปฺจุจฺฉิตฺว โวหาริกปฺพุทฺถภิกฺขุ
ปฺปราชิกนฺตํ ทุตฺติยํ จเปสิ ฯ

วสันตดิลก

เอวํ ชินํ หิ ปฏิปชฺชติ ปุคฺคเลปิ
 โย สาริปุตฺตยติ ทกฺขิณสาวกคฺโค
 กุทฺโธสุส อณฺณตรภิกฺขุ อการณฺณ
 อาโรจยิตฺถ สุกตสุส ปวตฺติเมตํ
 สตุถา ปนาวริตฺตเมตฺถ ปรปฺปวาทํ
 อามนฺตํ จูทิตกํ อิมโมจริตฺวา
 นิสุสฺสํ นิรปราชตมาวิกิตฺวา
 ชาตํ ตทาธิกรณํ อสมลํ สมนฺมา ฯ

ปฐยาวัตร

ยา การณวสีกตา	สมฺมาสมพุทฺธเทสิตา
สาริปุตฺโต มหาเถโร	ตาที ตาย สมากโต
โจทีโตปี อุกฺขมิตฺวา	พุทฺธธมฺมคฺคี วรํ กรํ
ธมฺมิเกเนวฺปาเยน	วิโสเชตฺวาน ตํ มลํ
ตทา นิมฺมลมตฺตานํ	กรหาเย ปโมจยิ
ทิกฺขณานุคฺติโก โหติ	โจทิตานมํ ยตฺตีติ ฯ